

Introïtustekst: Thomasevangelie – logion 20

De leerlingen zeiden tot Jezus: “Zeg ons, waaraan is het Koninkrijk der hemelen gelijk?” Hij sprak tot hen: “Het is gelijk aan een mosterdzaadje. Het is kleiner dan alle zadjes. Als het echter op het veld valt dat men bewerkt, wordt het een grote struik en wordt het een schuilplaats voor de vogels van de hemel”.

Lezingen:

Richteren 9: 7-15

7. Toen Jotam dit vernam, ging hij de Gerizim op en riep met stemverheffing vanaf de top: ‘Hoor mij aan, burgers van Sichem, en God zal u verhoren! 8. Eens gingen de bomen eropuit om een koning te kiezen. Ze vroegen de olijfboom: “Wilt u onze koning zijn?” 9. Maar de olijfboom antwoordde: “Zou ik ophouden mijn olie af te staan, waarmee mensen en goden worden vereerd, om wat te wuiven boven de andere bomen uit?” 10. Toen vroegen ze het aan de vijgenboom: “En u, wilt u onze koning zijn?” 11. Maar de vijgenboom antwoordde: “Zou ik ophouden mijn zoete vruchten af te staan, om wat te wuiven boven de andere bomen uit?” 12. Toen vroegen ze het aan de wijnstok: “En u, wilt u onze koning zijn?” 13. Maar de wijnstok antwoordde: “Zou ik ophouden mijn sap af te staan, dat goden en mensen verblijdt, om wat te wuiven boven de andere bomen uit?” 14. Ten slotte vroegen de bomen aan de doornstruik: “En u, wilt u onze koning zijn?” 15. En de doornstruik antwoordde: “Als u mij werkelijk tot uw koning wilt zalven, kom dan maar hier, in mijn schaduw is het goed toeven. Maar zo niet, dan zal er uit mijn takken een vuur komen dat de ceders van de Libanon zal verteren

Lucas 13: 18-20

Daarop zei hij: “Waarop lijkt het Koninkrijk van God en waarmee zal ik het vergelijken? Het lijkt op het zaadje van een mosterdplant dat iemand in zijn tuin zaaide, waarna het groeide en een boom werd, waar de vogels van de hemel in de takken kwamen nestelen”. En opnieuw zei hij: “Waarmee zal ik het Koninkrijk van God vergelijken? Het lijkt op zuurdesem die een vrouw mengde met drie zakken meel tot alle meel doordesemd was”.

Overweging

Weet u waar Abraham de mosterd haalt? Oftewel, weet u hoe de zaken in elkaar steken? Er bestaan verschillende spreekwoorden met mosterd. Het meest bekend is ‘mosterd na de maaltijd’, want dan heeft iets geen nut meer. Je kunt ook iemand door de mosterd halen, d.w.z. hem of haar streng terecht wijzen. Mosterd kom je al in heel oude geschriften tegen. De farao’s kauwden op mosterd om hun spijsvertering te verbeteren. In de Middeleeuwen was mosterd heel populair, nu nog wel bij allerlei maaltijden, omdat het smaak geeft aan je eten.

In de gelijkenis is mosterd het kleinst bekende zaadje. In één gram gaan zo’n 750 zadjes, zo klein en licht is het zaad. Maar toch kan het een grote struik of boom worden. Het nietige kan juist heel veel potentie in zich hebben. Zoals ook zuurdesem heel veel tarwemeel kan desemen, zodat het geschikt wordt om er luchtig brood van te bakken. Jezus vergelijkt zijn opvatting van het Koninkrijk van God met het nietige, dat toch heel veel invloed kan hebben. Bij het Koninkrijk van God gaat het hem om een leven waarin alles terecht komt. De idealen van rechtvaardigheid, genezing, barmhartigheid en wijsheid kunnen als levenshouding steeds meer doorwerken in de

samenleving, ook al zie je er in het begin bijna niets van. Dat is ook een zaak van geloof, dat zwakke krachten uiteindelijk heel veel kunnen betekenen, als je je daaraan gewonnen geeft. Ook al zou de kerk verdwijnen, dan zullen deze idealen van het geloof blijven doorwerken in de samenleving. Rechtvaardigheid, barmhartigheid en wijsheid, dat zijn voor mij de idealen van het Koninkrijk van God. Wat onmogelijk is, zoals een profeet in Galilea, ver weg van de macht in Rome en de religieuze macht in Jeruzalem, dat heeft toch kunnen uitgroeien tot een wereldwijde beweging.

Maar naast groei zit er nog een thema in de gelijkenis, namelijk, dat de vogels kunnen schuilen in de takken van een mosterdstruik of boom. In warmere vruchtbare gebieden kan de mosterdplant heel groot worden, in het koudere klimaat van Nederland wordt de mosterdplant niet zo groot. Jezus bedoelt hiermee, dat in het koninkrijk van God mensen veiligheid vinden. Je kunt erin schuilen en nestelen. Bij barmhartigheid, wijsheid en rechtvaardigheid vind je inderdaad veiligheid. Dat maakt het leven betrouwbaar. Daarom heb ik als contrast de fabel van Jotam laten lezen. Jotam waarschuwt voor koningen die zich gedragen als een doornstruik. Onder een doornstruik vind je geen veiligheid. Onder dictators en potentaten vind je geen veiligheid, ook al zijn ze democratisch gekozen. Dat zien we in de politiek volop. Machthebbers weiden vooral zichzelf en de clan om hen heen. Alleen jaknikkers zijn dan veilig. Dat staat haaks op de idealen van het Koninkrijk van God. De kerk die in het verleden macht uitoefende was ook onveilig voor andersdenkenden. Een liberale politiek, waar iedereen alleen zelf voor zijn eigen geluk verantwoordelijk is, is ook niet veilig. Een politiek van wantrouwen is ook niet veilig. Dat heeft het belastingschandaal weer eens laten zien. Veiligheid is belangrijk, juist ook voor kinderen en zwakkeren in de samenleving.

In het evangelie van Thomas wordt de grond voor het mosterdzaad eerst bewerkt zodat alleen in bewerkte grond het zaad kan opgroeien. Maar volgens romeinse schrijvers in de 1^e eeuw moet je geen mosterd zaaien in je tuin, want het woekert en je buurman is daar niet gelukkig mee. Het zaait immers zichzelf uit en dan kom je er bijna niet meer van af. Daarom kan het beter opgroeien in open veld. In sommige pachtcontracten werd de teelt van mosterd verboden, omdat het als onkruid een probleem kan worden in een volgend gewas. In het evangelie van Thomas proef ik daarom een gnostieke levenshouding. In de gnostiek is haar wijsheid eigenlijk alleen bedoeld voor een filosofische of religieuze elite, want het klootjesvolk zal het nooit begrijpen. Daarom moet de grond eerst bewerkt worden voordat de ware wijsheid kan opgroeien. Bij Lukas en de andere evangelisten is het koninkrijk voor iedereen bedoeld. Het kan overal opkomen waar het zaad terechtkomt en men ontvankelijk is voor wat het Koninkrijk van God inhoudt aan rechtvaardigheid, wijsheid, barmhartigheid en verzoening. Waar dit zaad ook terechtkomt, het kan telkens als het opgroeit een schuilplaats bieden voor vogels van diverse pluimage.

Misschien valt het u op, dat ik naast rechtvaardigheid en barmhartigheid ook wijsheid noem. Wijsheid speelt in sommige boeken in het O.T. een grote rol. In het N.T. vind je wijsheid in de Bergrede en de gelijkenissen, dus in wat Jezus zelf leerde. In wijsheid kan je groeien zoals mosterdzaad. Dan bedoel ik niet eigen wijsheid of eigen gelijk najagen, maar de wijsheid die de samenleving dient en veiligheid dient. Bij wijsheid kan je over je eigen schaduw heen stappen en dat is soms heel moeilijk. Machthebbers kunnen dat meestal niet. Wijsheid en gelijkhebbertij gaan niet samen; dat zien we in Turkije met de rentepolitiek.

Mosterd is een éénjarige plant. Dus elke generatie moet opnieuw leren waar het in het leven op aankomt. Als we kinderen laten dopen in de naam van Jezus Christus betrekken we hen in een traditie, waarin het eigenlijk gaat om rechtvaardigheid, barmhartigheid en wijsheid. Dat ze daarin groeien mogen. Ik heb liefde niet genoemd, maar bij liefde gaat het toch juist om deze drie begrippen? Want liefde jaagt zichzelf niet na. Liefde heeft juist ook wijsheid nodig en vergevingsgezindheid.

Het valt op, dat in de gelijkenis van het mosterdzaad helemaal niet gesproken wordt over de opbrengst zoals bij de gelijkenis van de zaaier. Hier gaat het over innerlijke groei en over de beschutting voor vogels. Hoe ben je er voor anderen? Hoe ben je er ook voor je kinderen? Niet heersend, maar ruimte scheppend. Mag de gelijkenis ons dit leren.

Amen.

Slottekst:

Mag innerlijke groei en veiligheid voor de mensen om ons heen een leidraad zijn.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden.
www.ekkesialeiden.nl
info@ekkesialeiden.nl